

KOMUNIKAČNÁ POLITIKA

Potreba efektívnej komunikácie má právny základ v Charte základných práv Európskej únie, ktorá zaručuje právo všetkých občanov na informácie o európskych otázkach. Inštitúcie EÚ vytvorili viacero nástrojov a služieb, ktoré im umožňujú udržiavať kontakt s verejnosťou a informovať ju. Európska iniciatíva občanov od svojho formálneho začiatku v roku 2012 umožňuje priamejšie zapájanie občanov do tvorby nových právnych predpisov a európskych otázok.

PRÁVNY ZÁKLAD

Zmluvy neobsahujú žiadnu osobitnú kapitolu ani článok o komunikačnej politike. Charta základných práv Európskej únie, ktorá sa stala záväznou prostredníctvom Lisabonskej zmluvy, má však rovnaký právny štatút ako zmluvy EÚ. Pri komunikácii so širokou verejnosťou poskytuje všetkým inštitúciám EÚ spoločný rámec na prepojenie výsledkov EÚ so základnými hodnotami EÚ^[1]. Medzi príslušné články v charte patria článok 11 (právo na informácie a sloboda prejavu, ako aj sloboda a pluralita médií), článok 41 (právo na vypočutie a právo na prístup k dokumentom týkajúcim sa vlastnej osoby), článok 42 (právo na prístup k dokumentom inštitúcií EÚ) a článok 44 (petičné právo). Keďže v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) neexistuje samostatný právny základ pre komunikačnú politiku, pri akejkolvek činnosti v tejto oblasti na úrovni Únie je potrebné uplatniť článok 352 ZFEÚ^[2].

CIELE

EÚ je zodpovedná za informovanie občanov EÚ a iných zainteresovaných strán o svojich rozhodnutiach a činnostiach. Inštitúcie EÚ majú špecializovaných zamestnancov a osobitné rozpočty zamerané na zabezpečenie toho, aby informácie o EÚ boli ľahko dostupné v jazyku, ktorému občania rozumejú. Medzi používané komunikačné nástroje patria webové stránky, platformy sociálnych médií, zariadenia pre návštevníkov, styčné a miestne kancelárie vo všetkých krajinách EÚ, ako aj osobitné služby pre médiá. Ak občania nenájdu odpoveď na svoje otázky prostredníctvom týchto kanálov, existujú aj kontaktné centrá (napríklad [Europe Direct](#) a [Ask EP](#)), na ktoré sa môžu písomne alebo telefonicky obrátiť.

Vďaka prístupu k jasným informáciám môžu občania EÚ lepšie uplatňovať svoje právo zúčastňovať sa na demokratickom živote Únie, v ktorej sa rozhodnutia majú prijímať čo

[1] Pozri Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 389.

[2] Pozri konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 115, 9.5.2008, s. 199).

najotvorenejšie a čo najbližšie k občanom, pričom sa dodržiavajú zásady pluralizmu, účasti, otvorenosti a transparentnosti.

Od roku 2005 Komisia vydala niekoľko politických dokumentov na tému komunikácia. Odrážajú veľký význam tejto politiky, ktorá sa zakladá na troch zásadách:

- načúvať verejnosti a zohľadňovať jej názory a záujmy,
- vysvetľovať, ako politiky Európskej únie ovplyvňujú každodenný život občanov,
- kontaktovať ľudí na mieste a oslovovať ich v ich vnútroštátnom alebo miestnom prostredí, prostredníctvom ich obľúbených médií.

Počas Junckerovej Komisie sa Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre komunikáciu stalo útvárom predsedníctva, ktorý pracuje na všeobecnom ciele, aby: „občania pociťovali, že EÚ pracuje na zlepšení ich životov a zapájali sa do jej fungovania; občania videli, že ich obavy sa zohľadňujú v európskom rozhodovacom procese a poznali svoje práva v EÚ“.

V období pred voľbami do Európskeho parlamentu, ktoré sa konali v máji 2019, začali inštitúcie EÚ osobitnú informačnú kampaň s cieľom informovať občanov o voľbách a o tom, prečo sú voľby aj hlasy občanov dôležité.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Hlavné iniciatívy (výber):

- program [Európa pre občanov](#) (pozri ďalej),
- Komunikovanie o Európe v partnerstve (pozri ďalej),
- Komunikovanie o Európe prostredníctvom internetu – zapojenie občanov,
- Debating Europe (Diskusia o Európe) – internetové fórum, kde môžu ľudia predniesť témy, na ktorých im záleží, a klásť otázky priamo osobám s rozhodovacou právomocou,
- vytvorenie internetovej stránky Europa ako jednotného miesta umožňujúceho prístup ku všetkým inštitúciám EÚ a k informáciám o EÚ,
- Komunikovanie o Európe prostredníctvom audiovizuálnych médií, napr. európska rozhlasová sieť (<http://www.euronet.eu>), a posilnenie pokrytia záležitostí EÚ na nových a existujúcich audiovizuálnych platformách,
- odstránenie komunikačnej medzery medzi EÚ a jej občanmi prostredníctvom efektívnej spolupráce a partnerstiev.

B. Program Európa pre občanov

V nadväznosti na výzvy zo zasadnutí Európskej rady v Tampere (1999) a v Nice (2000) na otvorenejší dialóg s občianskou spoločnosťou iniciovala Európska rada v januári 2004 prvý akčný program Spoločenstva na podporu aktívneho európskeho občianstva (rozhodnutie Rady 2004/100/ES). Po zlyhaní projektu Ústava pre Európu nasledoval za programom na podporu aktívneho európskeho občianstva program Európa pre občanov, ustanovený rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1904/2006/ES na obdobie 2007 – 2013 s celkovým finančným krytím vo výške

215 miliónov EUR^[3]. Na základe odporúčania vydaného po hodnotení programu v polovici obdobia v roku 2010 Komisia v decembri 2011 formálne navrhla, aby sa v rámci ďalšieho viacročného finančného rámca na obdobie 2014 – 2020 pokračovalo v programe Európa pre občanov, hoci v mierne pozmenenej podobe^[4]. Ako hlavný cieľ sa uvádza „posilniť pamiatku a rozšíriť kapacitu občianskej účasti na úrovni Únie“^[5]. Rada Európskej únie tento nový program formálne prijala 14. apríla 2014 (nariadenie Rady (EÚ) č. 390/2014)^[6]. Má rozpočet vo výške 185,5 milióna EUR, čo predstavuje zníženie v porovnaní s predchádzajúcim programom aj pôvodným návrhom Komisie. Európa pre občanov 2014 – 2020 ponúka financovanie v dvoch tematických oblastiach: 1) európska pamäť– so zameraním na historický zrod európskeho projektu; a 2) demokratická angažovanosť a občianska účasť – so zameraním na posilnenie chápania politik EÚ občanmi a najmä na zabezpečenie aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti do európskej politiky. Hodnotenie programu Európa pre občanov na roky 2014 – 2020 v polovici jeho trvania sa zameriava na jeho celkovú pozitívnu úlohu pri podnecovaní občianskej účasti a demokratickej angažovanosti^[7].

Komisia uverejnila 30. mája 2018 návrh nariadenia, ktorým sa zriaďuje program Práva a hodnoty (2021 – 2027), ktorého oblasť angažovanosť a účasť občanov nahrádza súčasný program Európa pre občanov, s navrhovaným rozpočtom vo výške 233 miliónov EUR. 6. marca 2019 dosiahli Európsky parlament a Rada [predbežnú dohodu](#) o programe, ktorý teraz musí formálne schváliť Parlament aj Rada.

C. Komunikovanie o Európe v partnerstve

Rok 2009 bol prvým, v ktorom sa Parlament, Rada a Komisia dohodli na prioritách medziinštitucionálnej komunikácie. V decembri 2008 podpísali spoločné vyhlásenie nazvané Komunikovanie o Európe v partnerstve^[8]. Štyrmi zvolenými prioritami boli voľby do Európskeho parlamentu, energetika a zmena klímy, 20. výročie demokratických zmien v strednej a východnej Európe a udržateľný rast, zamestnanosť a solidarita, s osobitným odkazom na Európsky rok tvorivosti a inovácie. V dokumente sa uvádza, že cieľom je „posilniť súdržnosť a súčinnosť medzi činnosťami rozličných inštitúcií EÚ a členských štátov s cieľom ponúknuť občanom lepší prístup a lepšie pochopenie vplyvu politik na európskej, vnútroštátnej a miestnej úrovni“^[9].

D. Európska iniciatíva občanov

Zavedenie európskej iniciatívy občanov (EIO) podľa Lisabonskej zmluvy od 1. apríla 2012 dáva občanom EÚ rozhodnejšie slovo tým, že im poskytuje právo priamo vyzvať Komisiu, aby predložila nové politické iniciatívy. Táto iniciatíva má dať nový rozmer európskej demokracii, doplniť súbor práv súvisiacich s občianstvom Únie, zintenzívniť verejnú diskusiu o politikách EÚ a prispieť k vytvoreniu skutočne európskeho verejného priestoru. Očakáva sa, že jej vykonávaním sa podstatne posilní účasť občanov a organizovanej občianskej spoločnosti na formovaní politik EÚ. Ako požaduje zmluva, Parlament a Rada prijali v roku 2011 na návrh Komisie nariadenie,

[3]Pozri [Ú. v. EÚ L 378, 27.12.2006, s. 32](#).

[4]Pozri [COM\(2011\)0884](#).

[5]Tamtiež, s. 3.

[6]Pozri [Ú. v. EÚ L 115, 17.4.2014, s. 3](#).

[7]Pozri [COM\(2018\)0170](#).

[8]Pozri [COM\(2007\)0569](#).

[9]Tamtiež, s. 4.

v ktorom sú vymedzené pravidlá a postup, ktorým sa riadi tento nový nástroj^[10]. Iniciatíva občanov umožňuje, aby jeden milión občanov z aspoň jednej štvrtiny členských štátov vyzval Komisiu, aby predložila návrhy právnych aktov v oblastiach, v ktorých má na to právomoc. Organizátori iniciatívy občanov – výboru občanov zloženého najmenej zo siedmich občanov EÚ, ktorí majú trvalý pobyt najmenej v siedmich rôznych členských štátoch – majú jeden rok na zozbieranie potrebných vyhlásení o podpore a dosiahnutý počet musia potvrdiť príslušné orgány v členských štátoch^[11].

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Nadobudnutie účinnosti Lisabonskej zmluvy malo obrovský vplyv na činnosť inštitúcií EÚ, pretože sa v nej väčší dôraz kladie na to, aby sa výsledky v prospech občanov EÚ dosahovali prostredníctvom efektívnejšieho a demokratickejšieho rozhodovacieho procesu. Reformná zmluva priamo posilnila úlohu Parlamentu pri formovaní Európy. Ako priamo volený orgán zastupujúci záujmy občanov EÚ má Parlament jednoznačnú povinnosť informovať o európskych záležitostiach a formulovať záujmy občanov v Európe a na základe nich konať.

Európsky parlament je parlamentom európskych občanov. Vo svojich správach opakovane predkladá podrobné návrhy na zlepšenie vzťahov medzi EÚ a jej občanmi. Napríklad v uznesení prijatom v septembri 2010 Parlament navrhol konkrétne spôsoby, ako môžu byť občania EÚ viac zapojení do diskusií o európskych otázkach^[12]. Parlament sa zaoberal tým, ako môže komunikácia iniciovať, podnecovať a ďalej rozvíjať európsku diskusiu. Zdôraznil, že lepšia komunikácia vlád, politických strán, univerzít, prevádzkovateľov verejnoprávneho vysielania a samotných inštitúcií EÚ má veľký význam pre budovanie „európskej verejnej sféry“ diskusie.

Parlament poskytuje informácie a dokumenty na svojom webovom sídle vo všetkých 24 úradných jazykoch EÚ a výrazne sa prezentuje aj v sociálnych médiách. Médiá sú mimoriadne dôležitými multiplikátormi názorov. Parlament poskytuje médiám faktické informácie, nástroje a prostriedky, ktoré im pomáhajú informovať o jeho činnosti. Zároveň sa spravodajstvo v médiách monitoruje a nepravdivé informácie o Parlamente sa dementujú a opravujú. Návštevníci Parlamentu navyše môžu navštíviť rokovaciu sálu (v Štrasburgu a v Bruseli), [Parlamentárium](#) (návštevnícke centrum Európskeho parlamentu) a [Dom európskej histórie](#) (oba v Bruseli). V každom členskom štáte má Parlament aspoň jednu styčnú kanceláriu, pričom v niektorých sú aj návštevnícke centrá. Úlohou styčných kancelárií je pomôcť občanom pochopiť, čo je Európsky parlament, čo robí a aké hodnoty presadzuje. Robia to strategickým zapájaním občanov, zainteresovaných strán a médií.

V súčasnosti prevláda medzi európskymi občanmi zvýšený pocit spolupatričnosti k EÚ, čo je po rokoch často otvorene vyjadreného nepriateľstva voči EÚ v dôsledku nedávnej finančnej a politickej krízy povzbudzujúcej. Napriek tomu tento pocit spolupatričnosti k EÚ kolíše a sú potrebné náležité komunikačné stratégie a politiky na úrovni EÚ.

[10]Pozri [Ú. v. EÚ L 65, 11.3.2011, s. 1.](#)

[11]Viac informácií o Európskej iniciatíve občanov a prehľad otvorených a uzatvorených iniciatív nájdete na stránke: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=sk>.

[12][Ú. v. EÚ C 308 E, 20.10.2011, s. 55.](#)

Aktívna účasť na formovaní takýchto stratégií a politík nie je len jednou z povinností Parlamentu voči občanom EÚ, ktorých zastupuje, ale je aj v jeho vlastnom záujme.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch Parlament informoval občanov o voľbách v roku 2019 a ich význame pre budúcnosť Európy. Inštitucionálna komunikácia bola nestranná a dopĺňala a podporovala individuálnu kampaň politických strán a kandidátov. Vzhľadom na túto neutrálnosť sa zamerala na to, čo už EÚ a Parlament dosiahli, a nie na to, čo by dosiahnuť mali. V rámci volebnej kampane Európskeho parlamentu 2019 bola spustená platforma – tentorazidemvolit.eu – v 24 jazykoch. Prostredníctvom nej bolo podporených viac ako 150 000 dobrovoľníkov vo všetkých členských štátoch, ktorí sa zaregistrovali, aby sa do volieb zapojilo čo najviac ľudí a aby sa podnietila čo najvyššia účasť na hlasovaní. Okrem toho sú vo všetkých členských štátoch styčné kancelárie Parlamentu, ktoré pôsobia ako informačné centrá prispôsobené miestnym potrebám.

Katarzyna Anna Iskra
05/2019

